
COVID-19: ODGOVOR EVROPE

Uporedna analiza mera za
podršku privredi i očuvanje
radnih mesta

SADRŽAJ

UPOREDNI PREGLED EKONOMSKIH MERA U EVROPI	3
MERE PORESKE POLITIKE.....	4
DIREKTNI FISKALNI PODSTICAJI PRIVREDI	5
MERE ZA OČUVANJE LIKVIDNOSTI PREDUZEĆA	7
PROCENJENI EFEKTI UVEDENIH EKONOMSKIH MERA.....	7
PREGLED EKONOMSKIH MERA U REPUBLICI SRBIJI.....	8
PRILOG 1: LISTA REFERENCI	10
PRILOG 2: TABELA - SUMIRANI PODACI IZ ANALIZE	11

© 2020 NALED

Makedonska 30/VII, 11000 Beograd, Srbija

www.naled.rs, naled@naled.rs

Sva prava zadržana.

Ovim se daje dozvola za korišćenje, kopiranje i distribuciju sadržaja ovog dokumenta isključivo u neprofitne svrhe i uz odgovarajuće naznačenje imena, odnosno priznavanje autorskih prava NALED-a. Analize, tumačenja i zaključci izneti u ovom dokumentu ne moraju nužno reflektovati stavove predstavnika Izvršnog ili Upravnog odbora NALED-a. Svi naponi su učinjeni kako bi se osigurala pouzdanost, tačnost i ažurnost informacija iznetih u ovom dokumentu. NALED ne prihvata bilo kakav oblik odgovornosti za eventualne greške sadržane u dokumentu ili nastalu štetu, finansijsku ili bilo koju drugu, proisteklu iz ili u vezi sa korišćenjem ovog dokumenta.

UVOD

Prema procenama Evropske komisije (EK), zavisno od dužine trajanja pandemije korona virusa koji izaziva bolest COVID-19 i efekata mera za podršku ekonomiji, očekuje se da će realni pad BDP-a na nivou Evropske unije iznositi najmanje 1%. Međunarodni monetarni fond (MMF) predviđa lošiji scenarijo i recesiju, koja će pogoditi sve zemlje i to najmanje u visini zabeleženog pada iz 2009. godine koji je na globalnom nivou iznosio 1,7%. Prema procenama ovih organizacija, oporavak se očekuje tek naredne godine.

Od početka krize izazvane korona virusom (SARS-CoV-2), veliki broj zemalja uveo je čitav set mera sa ciljem zaštite zdravlja građana, ali i očuvanja radnih mesta i podrške privredi. EK je pozdravila mere i napore zemalja članica u borbi sa COVID-19 i u skladu sa odredbama Pakta za stabilnost i rast omogućila veću fiskalnu fleksibilnost. Praktično, postojeća fiskalna pravila su suspendovana. To znači da države članice zadržavaju potpuni fiskalni suverenitet u pogledu donošenja mera čiji je fiskalni uticaj značajan i de facto dovodi do rasta fiskalnog deficita i duga, ali sa druge strane obezbeđuje neophodnu podršku za jačanje kapaciteta zdravstvenih sistema i u velikoj meri relaksira poslovanje onim sektorima privrede koji su najviše pogođeni krizom.

MMF, kao i ostale međunarodne finansijske institucije podržavaju napore zemalja u borbi protiv korona virusa. MMF je u svetlu novonastalih dešavanja, a u skladu sa zahtevima preko 80 zemalja članica, doneo odluku da poveća raspoloživost sredstava za zemlje članice kroz dodatno povlačenje specijalnih prava vučenja (SDR) čime bi se barem delimično pokrili dodatni troškovi država izazvani širenjem COVID-19.

Imajući u vidu da je Republika Srbija (RS) mala, otvorena privreda, i da kretanja u međunarodnom okruženju, posebno u Evropskoj uniji (EU) utiču značajno na domaće privredne tokove, kriza izazvana COVID-19 značajno će uticati na privrednu aktivnost, te će umesto planiranog realnog rasta BDP od 4% biti ostvaren pad, doći će do rasta nezaposlenosti, fiskalnog deficita i duga, smanjenja priliva stranog kapitala itd. Efekti epidemije na privredu i građane će zavisiti od dužine i intenziteta trajanja krize, ali i od mera ekonomske i fiskalne politike koje će Vlada primeniti tokom godine.

U nastavku je dat uporedni pregled mera po zemljama, sa procenjenim efektima, ukoliko su u momentu izrade ove analize bili raspoloživi.¹ Generalni zaključak je da su zemlje vrlo brzo reagovala, u skladu sa fiskalnim mogućnostima i preporukama EK, te su spram toga mere kreirane prema ekonomskoj snazi država.

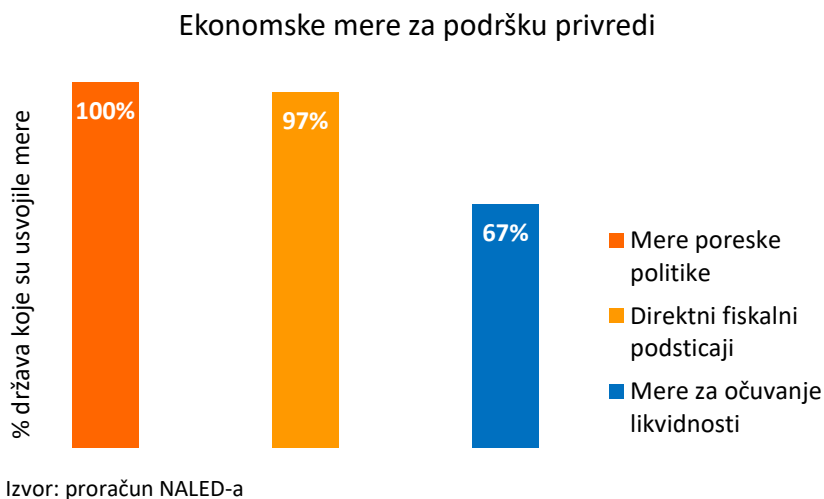
¹ Podaci ažurirani zaključno sa 1. aprilom 2020.

UPOREDNI PREGLED EKONOMSKIH MERA U EVROPI

Uporednim pregledom usvojenih mera za podršku privredi obuhvaćeno je 36² država Evrope (države Evropske unije i Zapadnog Balkana). Donete mere se mogu podeliti u tri kategorije:

1. Mere poreske politike
2. Direktni podsticaji privatnom sektoru
3. Mere za očuvanje likvidnosti preduzeća

Analiza usvojenih mera pokazuje da su sve posmatrane evropske države donele ekonomske mere sa ciljem podrške privredi u najmanje dve od tri navedene kategorije. Sve analizirane države su usvojile neku od mera poreske politike, pa je tako odlaganje rokova za obračun i plaćanje poreza i doprinosa primenjeno u svih 36 država. Skoro sve države će podržati privredu putem direktnih fiskalnih podsticaja (35 država), dok se za treću kategoriju koja obuhvata pozajmice i izvozne garancije opredelilo 24 ekonomije. Takođe, sve države su se odlučile za kombinaciju više različitih mera, pa je stoga najveći deo analiziranih država usvojio mere koje obuhvataju sve tri navedene kategorije (64%), a manji broj njih je usvojio mere u dve od navedene kategorije (36%).

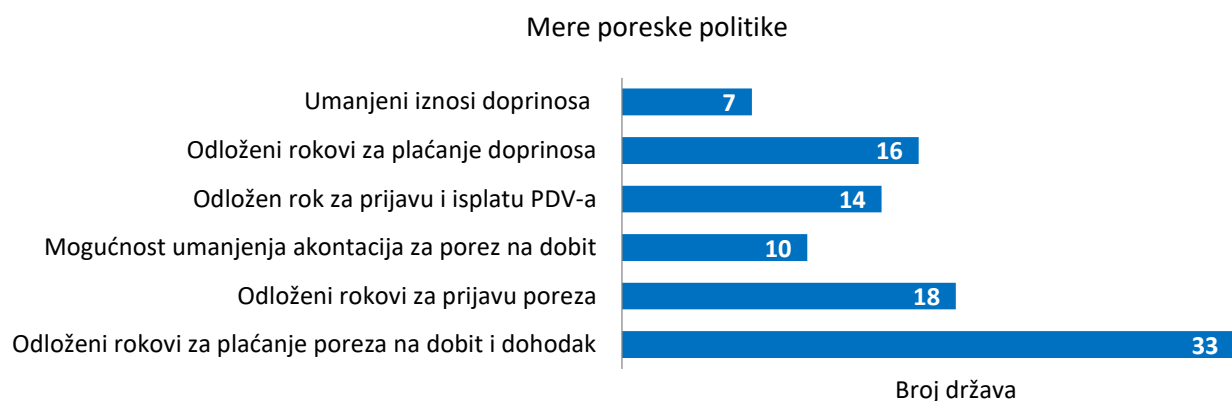
---

² Albanija, Austrija, Belgija, Bosna i Hercegovina, Bugarska, Crna Gora, Češka, Danska, Estonija, Finska, Francuska, Grčka, Holandija, Hrvatska, Irska, Italija, Kipar, Letonija, Litvanija, Luksemburg, Mađarska, Malta, Nemačka, Norveška, Poljska, Portugalija, Rumunija, Severna Makedonija, Slovačka, Slovenija, Španija, Republika Srbija, Švajcarska, Švedska, Turska, Velika Britanija.

MERE PORESKE POLITIKE

U pogledu mera poreske politike, odluku da **odlože rokove za plaćanje poreza na dobit pravnih lica donele su gotovo sve zemlje**. Ukupno 33 države su usvojile meru kojom se pomera rok za plaćanje poreza na dobit preduzeća, od kojih većina takođe pruža mogućnost otplate nastalog duga na rate i do 24 meseca. Kada je reč o akontacijama poreza na dobit pravnih lica, više od četvrtine država Evrope nudi mogućnost promene iznosa akontativnih uplata u skladu sa očekivanim rezultatom u 2020. godini³. Norveška i Poljska pored mogućnosti izmene uplata nude i mogućnost retroaktivne prijave gubitka za 2020. godinu i oduzimanje od dobiti u 2019. godini, za preduzeća koja imaju gubitak veći od 50% u poređenju sa 2019. godinom.

Kada je reč o plaćanju **doprinosa za socijalno osiguranje**, 16 država je odložilo rok za plaćanje doprinosa. Prema procenama, pomeranjem roka za plaćanje poreza i doprinosa, Španija će smanjiti budžetske prihode za 14 milijardi evra (1,12% BDP), Italija za 10,7 milijardi evra (0,5% BDP), a Francuska za 15 milijardi evra (0,6% BDP).

Izvor: proračun NALED-a

Pored toga, 14 analiziranih država je donelo mere koje se odnose na **porez na dodatu vrednost (PDV)**. Najveći broj država odlučio se za odlaganje roka za prijavu i plaćanje PDV od dva do šest meseci. Preduzeća u Hrvatskoj čiji prihodi ne prelaze milion evra godišnje, a mogu dokazati smanjenje prihoda po osnovu nenaplaćenih faktura, mogu odložiti rok za obračun i plaćanje PDV-a za tri meseca. Slične uslove svojim preduzećima nude i Austrija, Češka, Danska, Grčka, Kipar, Letonija, Malta, Nemačka, Norveška, Poljska, Švedska, Turska i Velika Britanija.

Meru umanjenja doprinosa za obavezno socijalno osiguranje za sada je u Evropi uvelo sedam država. Portugal je umanjio doprinose za 30% za sve kompanije do 50 zaposlenih, i za kompanije do 250 zaposlenih koje imaju pad prihoda veći od 20%.

³ Austrija, Bugarska, Češka, Francuska, Nemačka, Grčka, Poljska, Litvanija, Norveška i Holandija

Mađarska je uvela mere kojima se ukidaju doprinosi za socijalno osiguranje na teret poslodavaca (maksimalno 19% bruto zarade) i ukidaju doprinosi za socijalno osiguranje na teret zaposlenih (osim doprinosa za zdravstveno osiguranje, koji iznosi 4% bruto zarade, a maksimum 22 evra), u sektorima koji su najviše pogođeni krizom. Procena je da će implementacija ove mere koštati Mađarsku 500 miliona evra (0,35% BDP). Bosna i Hercegovina je uvela meru kojom će doprinosi na minimalnu platu u privatnom sektoru za sve radnike biti plaćeni iz budžeta države. Finska se odlučila za smanjenje doprinosa za penziono osiguranje za 2,6 procentnih poena u odnosu na važećih 24,4% bruto zarade (što će koštati 900 miliona EUR, odnosno 0,4% BDP), dok Italija najteže pogođene sektore oslobađa obaveze plaćanja poreza i doprinosa.

DIREKTNI FISKALNI PODSTICAJI PRIVREDI

Direktni fiskalni podsticaji podrazumevaju značajno veće budžetske rashode sa ciljem zadržavanja postojećeg broja zaposlenih i održavanja malih biznisa. Reč je o nadoknadama za zarade zaposlenih koji rade skraćeno, uplati minimalnih zarada zaposlenima, zbrinjavanju radnika koji su ostali bez posla, subvencijama za mala i srednja preduzeća (MSP) i samozapošljavanje.

Na osnovu rezultata analize, gotovo sve države (97%) su usvojile neku od mera za održavanje zaposlenosti. U većini država, da bi stekli pravo da koriste određenu poresku meru, preduzeća moraju da dokažu da je od početka krize došlo do značajnog pada prihoda (minimum 20%) u odnosu na prethodni mesec ili isti mesec prethodne godine. Pored toga, veliki broj država kao uslov za korišćenje mere postavlja obavezu preduzeća da zadrži zaposlene još najmanje mesec dana nakon prestanka finansiranja od strane države.

Izvor: proračun NALED-a

Proporcionalna nadoknada za skraćeno radno vreme je instrument koji je Nemačka koristila za vreme svetske ekonomske krize 2008. godine, a sada su sličnu meru usvojile četiri druge države. Glavna karakteristika ove mere jeste to što se nadoknada zarade može dobiti za deo meseca tokom kojeg je radnik izostao usled nedostatka posla. U Austriji i Nemačkoj moguće je dobiti nadoknadu za maksimum 90% radnih dana, dok preostalih 10% zarade pokriva poslodavac. Za ovu meru Austrija je izdvojila 400 miliona evra (0,1% BDP). U ovoj državi, nadoknada se računa na osnovu neto zarade pre uvođenja modela skraćenog radnog vremena i pokriva doprinose za socijalno osiguranje u istom iznosu.

Pored nadoknade za skraćeno radno vreme u okviru kojih su zaposleni dužni da isplaćuju određen deo zarade, 10 država uvelo je opštu nadoknadu za troškove zarade, koja je u najvećem broju država jednaka **minimalnoj zaradi**. U Hrvatskoj preduzeća iz najugroženijih sektora ostvaruju pravo na tromesečnu nadoknadu zarade za 400.000 radnih mesta u iznosu jednakom minimalnoj neto zaradi (435 evra). Procenjeno je da će za ova radna mesta Hrvatska izdvojiti 522 miliona evra (1% BDP) u naredna tri meseca. Nadoknada u Hrvatskoj se odnosi kako za puno, tako i za pola radnog vremena, a takođe postoji mogućnost za proporcionalne nadoknade za deo radnog vremena do maksimalnog iznosa od 435 evra.

Sa druge strane, Bugarska i Francuska su se odlučile da ugroženim sektorima pokrivaju troškove u **procentualnom iznosu bruto zarade**. U Bugarskoj, preduzeća pogođena posledicama korona virusa stiču pravo na nadoknadu troškova rada u iznosu od 60%, dok u Francuskoj država pruža podršku u visini od 70% bruto plate koja je viša od minimalca, odnosno 100% za minimalne zarade. U Holandiji, visina nadoknade je proporcionalna visini gubitka prihoda preduzeća i može iznositi do 90% troškova zarada. Uslov za preduzeća da se prijave da dobiju podršku države za zarade jeste da ostvaruju gubitak viši od 20%.

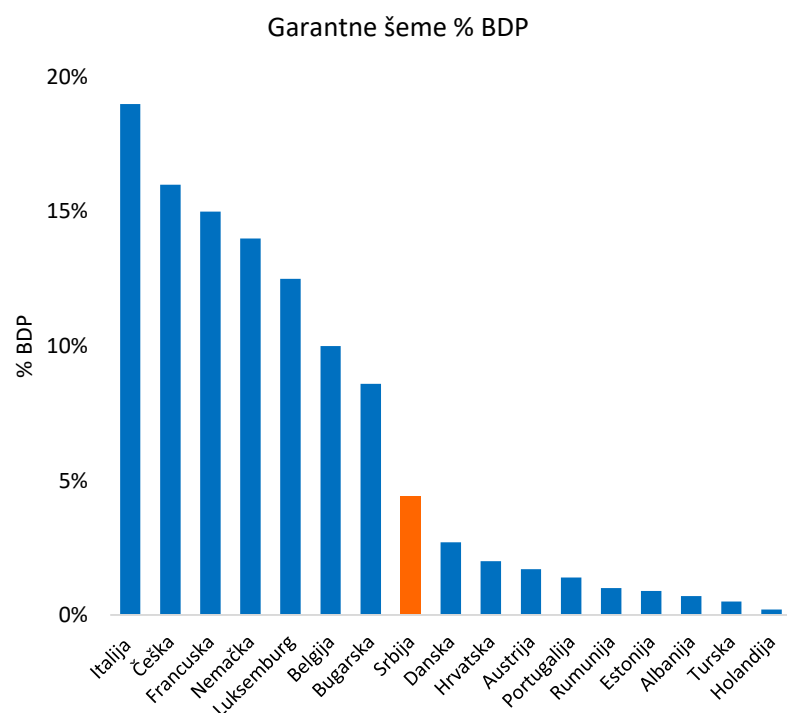
Dodatno, 15 analiziranih država je proširilo **mere socijalnog osiguranja** koje obuhvataju isplatu nadoknada građanima koji su ostali bez posla, nalaze se u samoizolaciji ili vode brigu o deci usled prestanka rada škola.

Direktne subvencije od strane države prevashodno su namenjene **malim i srednjim preduzećima**. Ukupno 17 država Evrope uvelo je mere kojima je predviđena direktna pomoć za MSP i samozapošljavanje. Nemačka i Velika Britanija su uvele direktnu pomoć u iznosima između devet i 15 hiljada evra za male biznise do 10 zaposlenih. Češka, Grčka i Mađarska daju mogućnost oslobođenja od poreza i doprinosa za MSP i samozapošljavanje. Dodatna pomoć pruža se kroz privremen obuhvat radnika u kategoriji samozaposlenih i frilensera beneficijama za nezaposlenost i bolovanje (Finska, Irska, Švedska) ili kroz jednokratnu kompenzaciju (Grčka, Italija i Švajcarska).

MERE ZA OČUVANJE LIKVIDNOSTI PREDUZEĆA

Najveći deo sredstava za podršku privatnom sektoru pripada kategoriji mera za očuvanje likvidnosti preduzeća. Ukupno 24 (67%) analiziranih država Evrope je usvojilo neku od mera za poboljšanje uslova kreditiranja privrede i pružanja dodatnih garancija za kredite kod privatnih banaka. Na osnovu podataka analize, visina garantnih fondova se razlikuje od države do države, a najveći broj država je osnovao garantne fondove u visini do 5% BDP. Najviši garantni fond osnovala je Italija u visini od 19% BDP, a najniži Holandija u iznosu od 0,2% BDP. Treba takođe imati u vidu da je veliki broj država najavio uspostavljanje garantnih fondova i kreditnih linija, ali još uvek nisu raspoloživi podaci o visini fonda.

Država	Visina garantnog fonda (% BDP)
Albanija	0,7%
Austrija	1,7%
Belgija	10,0%
Bugarska	8,6%
Češka	16,0%
Danska	2,7%
Estonija	0,9%
Francuska	15,0%
Holandija	0,2%
Hrvatska	2,0%
Italija	19,0%
Luksemburg	12,5%
Nemačka	14,0%
Portugalija	1,4%
Rumunija	1,0%
Srbija	4,4%
Turska	0,5%

Izvor: proračun NALED-a

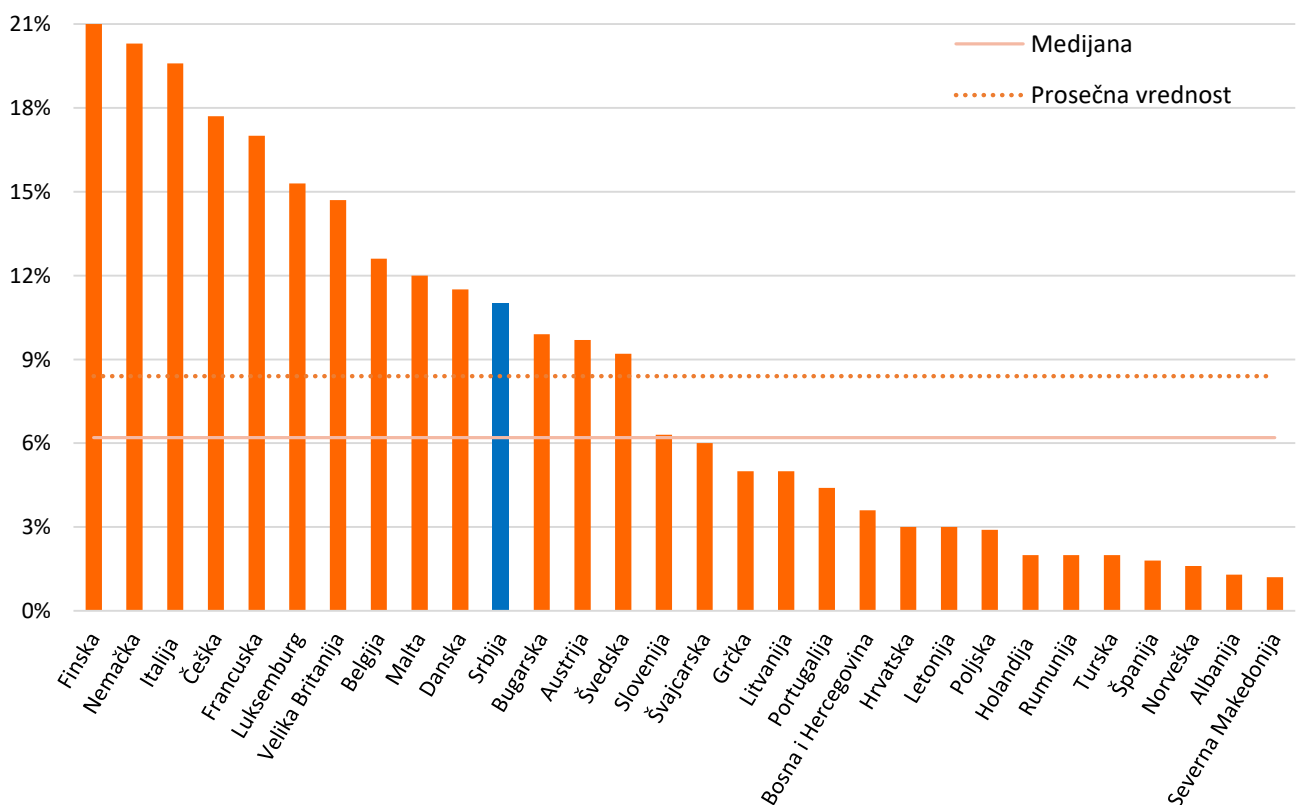
PROCENJENI EFEKTI UVEDENIH EKONOMSKIH MERA

U proseku, analizirane države izdvajaju 8,4% BDP za podršku privatnom sektoru u borbi protiv korona virusa. Procenjeni efekti ekonomskih mera su najviši u državama zapadne Evrope: u Finskoj, Nemačkoj, Češkoj, Francuskoj, Luksemburgu, Velikoj Britaniji i Belgiji gde iznose između 13% i 21% BDP. Nešto niži efekat mera procenjen je na Malti, u Danskoj, Srbiji, Bugarskoj, Austriji, Sloveniji, Švajcarskoj, Grčkoj i Litvaniji u iznosu između 5% i 13% BDP. Ostalih 15 država uvelo je ekonomske mere u visini do 5% BDP.

Kada se posmatra distribucija procenjene vrednosti paketa mera kao procenat BDP-a, primećuje se da medijana iznosi 6,2% BDP (vrednost paketa mera najbliži Švajcarskoj, Grčkoj i Litvaniji), što znači da je polovina zemalja usvojila mere vredne do 6,2% BDP, a druga polovina mere vredne preko 6,2% BDP, uključujući i Srbiju.

Procenjena vrednost paketa ekonomskih mera u % BDP

Izvor: proračun NALED-a

PREGLED EKONOMSKIH MERA U REPUBLICI SRBIJI

Program ekonomskih mera Republike Srbije za podršku privredi u vreme vanrednog stanja obuhvatio je mere poreske politike, direktne podsticaje privatnom sektoru i mere za očuvanje likvidnosti preduzeća, čija procenjena vrednost iznosi 5,1 milijardu evra. Primena mera je otpočela 13. aprila 2020. Pomoć mogu da koriste i preduzetnici koji su registrovali privremeni prestanak obavljanja delatnosti najranije 15. marta 2020, odnosno na dan proglašenja vanrednog stanja, kao i udruženja i druge neprofitne organizacije, ukoliko nisu na spisku korisnika javnih sredstava.

■ COVID-19: Odgovor Evrope – Uporedna analiza mera za podršku privredi i očuvanje radnih mesta

Vrsta mere	Naziv mere	Procenjena vrednost (u mlrd dinara)	% BDP
Mere poreske politike	Odlaganje plaćanja poreza na zarade i doprinosa za privatni sektor, tokom trajanja vanrednog stanja, uz kasniju otplatu nastale obaveze u ratama, sa početkom najranije od 2021. godine	140	2.5
	Odlaganje plaćanja akontacija poreza na dobit pravnih lica u drugom kvartalu	21	0.4
	Oslobađanje davalaca donacija od obaveze plaćanja PDV-a		
	Ukupno	161	2.9
Direktni podsticaji privatnom sektoru	Direktna pomoć preduzetnicima koji se paušalno oporezuju i koji plaćaju porez na stvarni prihod, mikro, malim i srednjim preduzećima u privatnom sektoru - uplata pomoći u visini minimalne zarade (za vreme trajanja vanrednog stanja - pretpostavka tri meseca, tj. tri minimalne zarade)	92.8	1.7
	Direktna pomoć velikim preduzećima u privatnom sektoru - uplata pomoći u visini 50% neto minimalne zarade (tokom trajanja vanrednog stanja), a za zaposlene kojima je rešenjem utvrđen prestanak rada (članovi 116 i 117 Zakona o radu)	4.5	0.1
	Ukupno	97.3	1.8
Mere za očuvanje likvidnosti preduzeća	Program finansijske podrške privredi u uslovima krize COVID-19 preko Fonda za razvoj	24	0.4
	Garantna šema za podršku privredi u uslovima krize COVID-19	240	4.4
	Ukupno	264	4.8
Ostale mere	Moratorijum na isplatu dividendi do kraja godine, osim za javna preduzeća i gubitak poreza na dividende po tom osnovu	16	0.3
	Fiskalni stimulan - podsticanje domaće tražnje	70	1.3
	Ukupno	86	1.6
Procena fiskalnih efekata mera		368.3	6.8
UKUPNA VREDNOST PAKETA MERA		608.3	11

Izvor: Program ekonomskih mera, Vlada Republike Srbije

PRILOG 1: LISTA REFERENCI

BDO Romania: Izveštaj „Akcije širom sveta protiv COVID-19“

link: <https://www.bdo.ro/en-gb/insights/featured-insights/worldwide-actions-vs-COVID-19>

Bruegel publikacije „Fiskalni odgovor za ekonomski pad izazvan korona virusom“

link: <https://www.bruegel.org/publications/datasets/COVID-national-dataset/>

KPMG izveštaji o izmenama poreske politike kao odgovor na korona virus (COVID19)

link: <https://home.kpmg/us/en/home/insights/2020/04/taxnewsflash-coronavirus-COVID-19-developments.html>

(poslednji pristup: 26.03.2020)

Ministarstvo privrede i energetike Nemačke

link: <https://www.bmwi.de/Redaktion/DE/Dossier/coronavirus.html>

MMF Izveštaji: „Regulatorni odgovori na COVID-19“

link: (<https://www.imf.org/en/Topics/imf-and-COVID19/Policy-Responses-to-COVID-19#S>

(poslednji pristup: 04.04.2020).

Nacionalna služba za zapošljavanje Austrije: COVID-19: Kurzarbeit (skraćen rad)

link: <https://www.ams.at/unternehmen/personalsicherung-und-fruehwarnsystem/kurzarbeit>

Podaci o BDP: Eurostat Database 2019: GDP and main components (output, expenditure and income)

Program Ekonomskih mera za smanjivanje negativnih efekata prouzrokovanih pandemijom virusa COVID-19 i podršku privredi Srbije. Vlada Republike Srbije. Mart 2020.

Tax Foundation: pregled najnovijih usvojenih mera kao odgovor na COVID 19

link: <https://taxfoundation.org/state-tax-coronavirus-COVID19/>

(poslednji pristup: 26.03.2020)

Vlade Republike Crne Gore

link: <http://www.gov.me/vijesti/223087/Vlada-CG-donijela-vise-ekonomskih-mjera-Cilj-je-olaksavanje-zivota-gradanima-i-pomoc-privredi-u-vrijeme-pandemije-koronavirusa.html>

PRILOG 2: TABELA - SUMIRANI PODACI IZ ANALIZE

Tabela: Pregled 10 ekonomskih mera koje su posmatrane u okviru uporedne analize po državama.⁴

Država	1.1 Nadoknada za zarade	1.2 Direktna pomoć za MSP i samozaposlene	1.3 Odloženi rokovi za plaćanje poreza / plaćanje na rate	2.1 Odloženi rokovi za prijavu poreza na dobit	2.2. Porez na dobit -izmena akontacija	2.3 Ukidanje kamata na kašnjenja u isplati poreza	2.4 Odložen rok za prijavu i isplatu PDV	2.5 Odložen rok za plaćanje doprinosa	2.6 Oslobađanje od plaćanja doprinosa za soc. osiguranje	3.1 Pozajmice i kreditne garancije	Ukupan budžet % BDP
Albanija	x	51m, 0,4% BDP	x	x	x	x	x	x	x	87m, 0,7% BDP	1,3%
Austrija	400m, 0,1% BDP	x	x	10mird, 2,5% BDP						7 mird, 1,7% BDP	9,7%
Belgija	x		x	x	x		x			50 mird, 10% BDP	12,6%
BIH	x		x	x		x		x		40m, 2,35% BDP	3,5%
Bugarska	0,8% BDP		0,5% BDP			x			x	x	9,9%
Crna Gora	x		x	x	x	x				x	
Češka			x	x				x		14 mird, 1,1% BDP	17,7%
Danska	x	x	x	x	x	x	x			x	11,5%
Estonija	x		x	x			x	x			
Finska	x	200m, 0,08% BDP	x			x		3-4 mird 1,6% BDP	0,4% BDP, 900 m	x	21,0%
Francuska		x	15 mird, 0,6% BDP	x		x		x	x		17,0%
Grčka	x	x	x		x			x		x	5,0%
Holandija	x	x	x		x		x	x		x	2,0%
Hrvatska	170m, 0,3% BDP		x		x	x		x		x	3,0%
Irska	x		x			x	x	x		x	
Italija	0,6% BDP	x	0,5% BDP								19,6%
Kipar	x	x	x	x				x	x	x	
Letonija	x						x				3,0%
Litvanija	x		x	x			x			1,3mird, 2,6% BDP	5,0%
Luksemburg	x		x	x	x	x				x	15,3%
Mađarska	x			x					500m, 0,35% BDP		
Malta		x							x		12,0%
Nemačka	x	50 mird, 1,4% BDP	x				x	x		822 mird, 24% BDP	20,3%
Norveška	x	x	x		x	x	x	x		x	1,6%
Poljska	x		x		x		x			x	2,9%
Portugalija	x		5,2 mird, 2,5% BDP	x			x		1mird, 0,5% BDP	3 mird, 1,4% BDP	4,4%
Rumunija	x		x	x				x	x	2mird, 1% BDP	2,0%
S. Makedonija	x		x			x				x	1,2%
Slovačka	x	x	x						x	x	
Slovenija	50m, 0,1% BDP	x	x				x	x		600m, 1,2% BDP	6,3%
Španija	x	x	14 mird, 1,12% BDP						x	x	1,8%
Srbija	x		x		x					x	11,0%
Švajcarska	x	x	x	x				x		x	6,0%
Švedska	x	x	x	x		x					9,2%
Turska	x	x	x				x	x		x	2,0%
Velika Britanija	x		x	x			x	x		x	14,7%

⁴ Ukoliko je država usvojila određenu meru označeno je u tabeli sa „x“ ili je uneta procenjena vrednost mere u evrima i/ili kao % BDP gde postoje raspoloživi podaci.